

Сёнтёрү ялавё

Муркаш район хаҗачё

1944 сұлхи майһан 5-мёшёнченпе тухатъ

40 (7465) №

Юн кун, 2007 сұлхи майһан (су) 16-мёшё

Хакё ирёлкё

Сур аки – 2007

РАЙОНТИ ПЁРЛЕШУЛЛЕ ХУСАЛАХСЕНЧЕ СУРТРИСЕМ АКАССИ ЕПЛЕ ПЫНИНЕ КАТАРТНИ (су уйахён 16-мёшё тёлне)

Сурхи культураҗем акна (процентпа).

Е. Андреев яч. хис.	69
“Волга”	40
“Восток”	100
“Герой”	65
“Агро-Урожай”	0
К. Иванов яч. хис.	22
Ильич яч. хис.	90
“Колос”	7
Ленин яч. хис.	39
“Лидер” АФ	3
“Дружба” АФ	0
“Орино”	77
“Передовик”	27
“Свобода”	35
“Сеятель”	8
Суворов яч. хис.	12
“Рассвет” АФ	73
“Нива” АФ	0
“Ударник”	16
Чапаев яч. хис.	34
“Чемеево”	30
Чкалов яч. хис.	81
ДаАн	0
Михайлов КФХ	0
Матвеев КФХ	50
Сретинский КФХ	25
Бархаткин КФХ	83
РАЙОНЕПЕ	35,9

Хусаләхсем акмалли вәрләхән 40 процентне (1543 тонна) имсамланә пулсан, ку ёсе Ильич яч. хис., Ленин яч. хис., “Сеятель”, “Восток”, Чкалов яч. хис. ял хусаләх производство кооперативсемпе Михайлован хресчен (фермер) хусаләхәнче, “Рассвет” агрофирма 100 процент пурнаҗланә. Көрхи культураҗемне районепе 1988 гектар сичне (60,6 процент) апатлантарна. Нумай сұл үсекен кураксене 3516 гектар (28 процент) апатлантарна, 7690 гектар сичне (62 процент) нурек тыгнә. “Герой” хусаләхра 52 гектар, “Рассвет” агрофирма 50 гектар, Чапаев яч. хис. хусаләхра 18 гектар, Ильич яч. хис. хусаләхра 50 гектар, “Восток” хусаләхра 30 гектар пёр сұл үсекен кураксем акна. Бархаткин хресчен (фермер) хусаләхәнче 18 гектар (90 процент) сёр улми лар-тнә.

Цифраҗем чөлхипе

Ситёнүсем сук мар

Районепе ёсле пултаракан 18230 сын шутланатъ. Унсәр пусне садиксене 1275 ача сурет, 4855 ача шулта вёренет, пенсионерсем 10342 сын. 2007 сұлхи сұлхи январь-апрель уйахёсөнче 135 ача сурална (2006 сұлхи сав тапхәрта 111), 223 сын вилнө (пёлтёр 237). Промышленность тата продукция тирпейлекен предприятием 191080,1 пин тенкөлөх (иртнө сұл 108437,9 пин тенкөлөх), ял хусаләх предприятием 100993,2 пин (92552,1 пин) тенкөлөх продукция туса хатёрленө. Пётөмпе вара иртнө тавата уйахра 292073,3 пин тенкөлөх (200990 пин) продукция туса хатёрленө. Ку вәл иртнө сұлхи сав вәхәтрипе тапхәртәрен 145,3 процентпа тапхәртә. Промышленность предприятийсенчен Муркаши кирпеч завоучё, «Сепель» предприятием, «Моргаушрайгаз» тата Муркаш почтамчө иртнө сұлхинчен чылай аңаҗларәх ёсле пултарна. Районан пёрлехи тупаҗөсем 15747,7 пин (8698,1 пин) тенкөпе тапхәртә. Ку кәтарту иртнө сұлхинчен 81 процент пысәкрах. Сак хисепре ял

тәрәхёсен хайсен тупаҗө 2488,2 пин тенкөпе тапхәртә. Пётөмпе 26399,6 пин тенкөлөх е пёлтөрхипе тапхәртәрен 13,2 процент ытларәх тўлевлө пулашу панә. Ваккан сутмалли тавар савранәш каләпәшө 120060,1 пин тенкө пулаш (129,8 процент). Вәл шутра Мән Сөнтөр райповө тәрәх – 36493 пин тенкө, Муркаш райповөпе – 59888 пин тенкө, ытти предприятиемпе – 23679,1 пин тенкө. Обществәлла апатлану предприятием те учненчинчен аңаҗларәх ёслөнө, пётөмпе 13714,1 пин (11638,5 пин) тенкөлөх продукция реализацияленө. Иртнө тавата уйахра 2154,5 тонна (105,4 процент) аш-какай реализацияленө. Вәл шутран ял хусаләх предприятием 789,6 тонна, хресчен (фермер) хусаләхөсем 54,2 тонна, уйрам сынсен килти хушма хусаләхөсем 1310,7 тонна. Ёнесенчен пётөмөшлө 14147,7 тонна (101,2 процент) сөт сунә. Вәл шутран ял хусаләх предприятием 4265,4 тонна, хресчен (фермер) хусаләхөсөнчө 84,6 тонна, уйрам сынсен килти хушма хусаләхөсөнчө 9797,7

тонна. Кашни ёне пусне вәтам савәм 1218 килогрампа тапхәртә. Самәртма хупнә майракалла шултра вильәхөсем таләкра вәтамран 577 грамм, сыснасем 320 грамм ут хушнә. Пётөмпе 1343 пәру (94,8 процент), 8738 сура (86,2 процент) илнө. Усә куракан кашни 100 гектар сёр пусне 34,2 центнер аш-какай (105,6 процент), 224,6 центнер сөт (101,2 процент) туса илнө. Хальхи вәхәтра районепе майракалла шултра вильәхөсем 20977 пус (92,4 процент), вәл шутра ёнесем 11636 пус (97,5 процент), сыснасем 23439 пус (111 процент), сураҗөсемпе качакөсем 10747 пус (102,1 процент), чәх-чөп 253,8 пин пус (98,7 процент), лашасем 468 пус (83,1 процент) шутланаҗсө. Январь-апрель уйахёсөнчө кәсәл пётөмпе 752 тонна сөт (141,2 процент), 227,5 тонна аш-какай (112,3 процент) сунә илнө. Сұлталәк пусланнәранпа 24023,2 пин тенкөлөх (147,5 процент) инвестицияемпе усә курнә, вәл шутран харпәр хайсен сурчөсөнө тума 12960 пин тенкөпе (124,2 процент). Ёсөсөрисем районта 84 сын шутланаҗсө. Ёсөсөрлөх шайё 0,39 процентпа тапхәртә.

Район администрацийөн экономика пайё.

“Радиоухум – хаҗат страницинчө. Ыйту пур. Хуравне пөлөсшөнчө”

Ача пособийөсем пиркиех

Ачаләх кашни сыннан пурнаҗсөнчө ёмөр асанмаләх йөр хәваратъ. Ун чухнехи телөйлө самантсене мөнге тапхәртәрайән. Ачаләхри пурнаҗсланаиман ёмөтсөм те, вәхәт-вәхәт аса килсө, ун чухнехи лару-тәрәва паян пире атте-анне куҗөпе хаклама май парасҗө. Тен, сав шухәшсөнчө хәшө-пөри укҗа-тенкө ситменнипе те сыхәннә пулө. Ушанчө пурнаҗ, төппипөх ушанчө. Паян Раҗсей, Чәваш Республикин Правительствөсем ачаллә сөмьесөне пулашас төллөвөпе утам хыҗсән утам тавасҗө. Апла пулсан ачаләхра пурнаҗсланаиман ёмөтсөм сахаллансөмөн сахалланса пыраҗсө паянхи арсын ача-семпе хөрачасен. Патшаләх ачасөне ура сине тәрәтас ёсрө ашө-амәшөне паракан пулашу паян үснөсөмөн үсө пыратъ. Мөнлөхөсөм вөсем? Сакан пирки каласа пама Ыйтрам та ёнтө эпө Чәваш Республикин Сывләх сыхлавө тата социаллә аталану министрствин пирөн районти социаллә хуҗтлөх пайөн ертүсүнчөн Н. П. ПЕТРОВАН.

“Ача пур граждәнсөне патшаләх пулашавнө паракан пособиөсем сичнөн” сакунөпе усә курапәр. Асаннә саккуна 2005 сұлхи ноябрөн 25-мөшөнчө, 2006 сұлхи ноябрөн 30-мөшөнчө улшәнүсем көртнө хыҗсән ачашән паракан пособиөсем виҗи паләрмаллах хәпарчө. Юлашки улшәнү кәсәлхи мартән 29-мөшөнчө пулчө. Ку вәл Чәваш Республикөпе. Савән пекех сүлөрөх асаннә “Ача пур граждәнсөне патшаләх пособиөсем параси сичнөн” федераллә саккуна та иртнө сұлхи декабрөн 5-мөшөнчө сөнөлөхөсем көртрөс. Сәлла вара паян ачашән паракан пособиөсем виҗисөм паләрмаллах хәпарчөс. Илер-ха ачашән уйахсөрен паракан пособиөсөне. Вәл

пурин те пёр пек те мар. Уйахсөрен ачашән паракан пособиөсө виҗи мөн чухлө пуласси халь сөмьере миҗө ача пулнинчен, сөмьө тупаҗсөнчө, ача миҗө сұлта пулнинчен тата вәл тулли е тулли мар сөмьере ситөннинчен килет. Пёр төслөх илсө кәтартам. Сөмьере пёр ача, тейөпөр. Вәл 2 сұла ситөймөн. Ушан паян патшаләх халө 594 тенкө паратъ. Аса илөр-ха малтанхи сүлсөнө. Ачашән уйахсөрен паракан пособиөсө пурин те 70 тенкөччө. Сөмьере хәт пёр ача, хәт 3 ача, вөсем миҗө сұлта пулнинчө ачмасәр. Паян вара икө ачаллә сөмьере 2 сұла ситөймөн ачашән уйахсөрен паракан пособиөсө виҗи 621 тенкөпе тапхәртә.

(Вөсө 4-мөш стр.).

Раҗсейре

Прокуратура иккө пайланатъ

Сөршывра хайне ирёлкө Следстви комитөчө йөркелөнет. Иртнө эрнөре РФ Патшаләх Думи “РФ Прокуратури сичнөн” Саккуна улшәнүсем көртөсө сичнөн сасәланә. Ку таранччөн надзор тивөсөнө те, следстви ёсөнө те прокуратура пурнаҗланә. Следствинө те хай ирттернө, вәл өплө пынинө те хай төрөслөнө. Паянхи саманара ку килөшүүлөх мар. Савәнпа прокуратура иккө пайлаҗсө. Надзор тивөсө прокуратура аллинчөх юлатъ. Следстви ёсөнө вара Следстви комитөтөнчө ёслөкөсөм туса пырөс. Вәл Генпрокуратура сөмөнчө шутланатъ, сөршыври мөн пур следстви органөсөнө пёрлөштерсө тәрәтә. Следстви комитөчөн ертүсөнө сөршыв Президентчөн сөннипе Федераци Сөвөчө сирөплөтөт.

Райадминистрацире

Ёсри хастарләхшән

Район администрацийөн вөрентү, сәмрәксөн политики тата физкультурапа спорт пайё, халәх вөрентөвөн районти профсоюз организацийө, Иуҗкасси ял тәрәхөн администрацийө, Чәваш Республикинчи федераллә казначействән районти уйрамө, Муркаш райповөн канашө, «Сундырь-Хлеб» чикөллө явалләхлә общество ыйтнисөнө тивөсөтөрсө, район администрацийөн пусләхөн 2007 сұлхи майһан 3-мөшөнчө 217 № йышәнәвөпө сәксөнө район администрацийөн Хисөп грамотипө наградаланә: – Вера Алексеевна КАПИТОНОВА, Муркаш райповөн планлассин пайөн пусләхнө, сүту-илүпө сынсен ыйтәвөсөнө тивөсөтөрсин сферинчө нумай сұл хушши тәрәшса ёслөнөшөн; – Георгий Федорович КОЗЛОВА, педагогика ёсөн ветеранне, вөрентү ёсөнчө нумай сұл хушши тәрәшса ёслөнөшөн; – Юрий Сергеевич КОПЕЕВА, «Ильинкәри пөтөмөшлө пөлү паракан вәтам шул» муниципаллә вөрентү учреждениөн пурнаҗ хәрушсәрләхөн тытәмөн преподователь-организаторнө, ситөнекен әрәва вөрентөсө воспитани парассипө тунә ситөнүсөмшөн тата нумай сұл хушши тәрәшса ёслөнөшөн; – Зиновий Михайлович КУТУЗОВА, ёс ветеранне, ял хусаләх производствинчө нумай сұл хушши тәрәшса ёслөнөшөн тата обществәлла ёсөнө хастар хушшәннәшән; – Николай Максимович МАКСИМОВА, Чәваш Республикинчи федераллә казначействән Муркаш районөчи уйрамөн водителнө, нумай сұл хушши тәрәшса ёслөнөшөн; – Юрий Николаевич ЦВЕТКОВА, «Сундырь-Хлеб» чикөллө явалләхлә обществән төп инженернө, потребителсөн кооперацийөнчө нумай сұл хушши тәрәшса ёслөнөшөн.

Культура хыпарөсем

Москакассинчө – төслөх библиотека

Москакассинчи Культура суртнө майһан 8-мөшөнчө халәх йышлә пухәнчө. Көнеке вулама юратакансөмшөн паян кунта пысәк уяв. Районта кәсәл пөррөмөш, пөтөмөшлө вара 17-мөш төслөх библиотека уҗалчө. Вулавсәсөнө илөмлө, аслә, сүтә, пуяна библиотека көтсө илчө. Чәваш Республикин Президентчөн Н.В. Федоровән Указөпө килөшүүлөн сөнө библиотөкәна төрлө аппаратурапа пуялатнә: компьютер, сканер, телевизор, DVD-плеер, дискөм пур.

Төслөх библиотөкәна усма Москакасси ял тәрәхөн администрацийө чылай тәрәшни курачатъ. Сөнө сөтелсөм, шкафөсем, пукассөм, сентресөм туяна панә.

Савәнәслә уява уснә май район администрацийөн культура тата архив ёсөсөн пайөн завөдующийө А.Е. Андреева пурнө те саламларө, библиотека усни сичнөн пөлтерсө свидетелствө пачө, сөнө көнекөсөм парнелөрө. Шупашкарти наци библиотөкинчө ёслөкөсөм те ыра сунса парнесөм пачөс. Чәваш Республикинчи методика центрөн директорө А.Н. Сергеев та уява килмө кәмәл тунә, Мускав ханисөм те пулчөс унта. Уйрамах пирө РФ Патшаләх Думин депутатчөн, «Пөрлөхлө Раҗсей» («Единая Россия») фракци членөн К. Косачөвән пулашканө А.В. Разумов килни савәнтарчө. Вәл библиотөкәна хаклә йышши фотоаппарат парнелөрө. Мускаври таможня институтчөн курсанчө К. Киршөва та библиотека уснә май хай савәнәснө пытараймарө.

Уява хушшәнәкансөнө ача саднө сүрекенсөм, шул ачисөн пултарулаш ушкәнө, искусство шулөн ташә коллективлө пысәк концерт лартса пачөс. Юлашкинчөн ял тәрәхөн пусләхө М.М. Пушкин уява хушшәннисөнө тав сәмәхө каларө, библиотөкәна хапәл туса көнөке вулама сүреме чөнчө.

И. СИБЯКОВА.

Москакасси ялө.

Сыраңтару – 2007

Эсир район хаҗатне сыраңна-и?
Хисөплө вулакансөм? Эсир район хаҗатне сыраңса илетөр-и? Ёнчөн те аңа 2007 сұлхи пөррөмөш сур сұл валли сыраңма өлкөреймен пулсан, ситөс уйахран илсө тәмалла та сыраңма пулатъ. Малашнө те пөрлөх пулар. Район хаҗачө кашни килтөхө көтнө тус пултәр. «Сөнтөрү ялавө» хаҗат редакцийө.